

VARNIŲ REGĖJUONĖNĖ PARKA VAKĀ ĒR JAUNIMS RAŠA ŽEMAITĒŠKĀ

Žaitėšku leidėniū kniginieļi šės metās papēldē Varniū regėjuonėnė parka išeista kningelė „Žemaitėška kūriba vakū lūpomis“. Anou sodarē parka vīr. specelists kultūruoluogs Šedvēls Lins. Leidėnīs gražē somaketouts, išspausdints Telšiūs veikontiuo spaus-tovie „Spaudos lankas“.

Kningas pratarmie rašuoma, ka „Varniū regioninio parko terito-riją kerta dvi žemaitiškos patarmės: tai šiaurės žemaičiai dar vadi-nami „dūnininkais“ (Luokė) ir pietų žemaičiai – „dūnininkai“ (Var-niai). Spėjama, kad Biržulio ežero šiaurinis intakas Druja, šiuo metu – natūrali riba tarp žemaičių „dūnininkų“ ir „dounininkų“.

Varniū regioninio parko direkcija nuo 2005 metų, skatindama žemaičių tarmės vartojimą, jos autentiškumo puoselėjimą ir mo-kinių kūrybiškumą, kasmet organizuoja žemaitiškos kūrybos kon-kursą „Rokoukimies i korkem žemaitiška“. Konkurso tikslas, pa-skatinti Varniū regioninio parko teritorijoje gyvenančius mokslei-vius kurti eiles, dainas, apsakas, padavimus žemaičių tarme, pajusti žemaičių tarmės unikalumą, savitumą, įtaigumą, gyvumą ir paraginti moksleivius savarankiškai domėtis regiono, kuriame jie gimė ir gyvena, praeitimi. Norisi pamatyti ir išgirsti kaip vaikai bendrauja savo gimtąja kalba, kaip ji kinta, o gal artėja prie bendri-nės kalbos. Nors ir nejprasta rašyti žemaitiškai, tuo labiau kurti eiles, bet kasmet sulaukiame mokinių, kurie bando sukurti ir para-šyti žemaitiškai taip, kaip jie vis dar kalba savo namuose.

Vykstančiuose baigiamuosiuose renginiuose vaikai supažindi-nami su daromomis rašybos klaidomis, nes nėra lengva rašyti ne bendrine kalba. Kurie dalyvauja šiame konkurse ne pirmą kartą, žino, kad žemaitiškoje abėcėlėje nėra nosinių raidžių (jas sėkmin-gai pakeičia ĩ, a, ė). Tai akivaizdžiai pastebima jų paskutiniuose darbuose. Analizuojant moksleivių parašytus darbus, galima aiš-kiiai išskirti, kad taip vadinamus „dūnininkus“ dar vis aptinkame Požerės, Laukuvos (Šilalės r.) ir Varniū (Telšių r.) apylinkėse. Jei Pavandenėje (Telšių r.) dar pastebime vaikų kūrybos, kuri gali būti tarpinė tarp „dūnininkų“ ir „dounininkų“, tai rašiniai, atkeliavę nuo Luokės, Baltininkų, Janapolės krašto, – jau „dounininkų“ gyvena-ma vieta. Palyginę kūrybą nuo Laukuvos, Varniū ar Luokės, matome, kad ir būdami šalia vieni kitų, esame gana skirtingi – kalbame ir rašome skirtingomis žemaičių patarmėmis.

Skaitydami pastebėsite, kad knygelėje spausdinami kūriniai ne-visiškai atitinka Alekso Girdenio ir Juozo Pabrėžos išleistos „Že-

maičių rašybos“ knygelės taisyklėms, nes tikslas konkurso yra, kad vaikai rašytų būtent taip, kaip dar šiuo metu jie kalba, bendrau-ja namuose, buitinėje aplinkoje. Todėl čia aptinkami tokie žodžiai kaip „žemaičė“, „medžė“, o ne „žemaitė“, „medė“ ir kt., nes šiame krašte būtent taip kalbama. Svarbiausias tikslas organizuojamų kasmetinių konkursų yra, kad visi nežiūrėtų į tarmę kaip į atsiliki-mo ar tamsumo požymį, o kad suprastų, kad tarmė yra vertybė, kurią būtina išsaugoti ir puoselėti. Žymus lietuvių kalbininkas Alek-sas Girdenis yra pasakęs: „labai norėtysi, kad mūsų šviesuome-nė, ypač mokytojai, visomis išgalėmis gintų ir keltų tarmės presti-žą, kad gerai suprastų, jog tikroji kalbos kultūra – tai ir geras ben-drinės kalbos mokėjimas, ir gyvas tarmės vartojimas visur, kur tik leidžia aplinkybės, kur tarmė ne kliudo, o tik padeda bendrauti. Kuo labiau tolsime nuo tarmės, tuo labiau artėsime prie žargono, prie

(Nukelta į 65 p.)

Varniū regėjuonėnėmė parkē vikosiu žemaitėškā kūribā skėrtū renginiū akimirkas. Portėgrapėjės iš leidėnē „Žemaitėška kūriba vakū lūpomis“